

Jaarverslag van de Stichting Almens Crypte te Almen over 2025

Inleiding

In dit jaarverslag zijn de aanbevelingen 3 en 4 bij principe 2 van de door het bestuur - voor zover van toepassing – onderschreven Governance Code voor de Culturele sector (GCC) weer in acht genomen. Na de Governance Code heeft het bestuur ook de Codes Fair Practice en Diversiteit & Inclusie onderschreven. Meer daarover in het jaarverslag over 2023. Alle geheel of gedeeltelijk van toepassing verklaarde codes zijn gepubliceerd op de website.

Bestuur

Aan het eind van 2025 leed het bestuur een gevoelig verlies: Theone Joostensz - het bestuurslid dat zich specifiek met public relations en publiciteit bezighield en onze laatste nieuwsbrieven redigeerde - trad wegens verhuizing naar Overijssel terug. Joop den Uijl nam per 1 september het penningmeesterschap over van Pieter de Jong, die in november als bestuurslid werd herbenoemd evenals de voorzitter en de secretaris. Bij de samenstelling van het bestuur zijn diversiteit en inclusie punten van voortdurende aandacht.

Bestuursvergaderingen en archief

Het bestuur is in het afgelopen kalenderjaar viermaal in vergadering bijeengekomen. De zelfstandig bestuursadviseur drs N. T. D. Eeltink (Aestimatica te Hengelo (O)) was steeds aanwezig, behalve bij mogelijke belangenverstremming; zo werd buiten hem om beleid besproken dat betrekking had op vergoeding van aan hem opgedragen werkzaamheden. De notulen van de vergaderingen gaan altijd vergezeld van een actielijst, teneinde de voortgang van verdeelde taken te bewaken en personen aan te wijzen, die daarvoor specifiek verantwoordelijk zijn. Het beleidsplan 2023-2025 werd verlengd tot 2027.

Het bestuur hoopte zijn deskundigheid te versterken door als lid toe te treden tot de coöperatie Erfgoed Gelderland; die biedt naast een netwerk van verwante instellingen ook expertise aan en cursussen. Er zijn plannen voor het opzetten van een zelfstandig, voor alle bestuursleden toegankelijk digitaal archief naast het door de secretaris bijgehouden schriftelijke archief. Ook geautomatiseerde inning van donaties kwam op het programma te staan.

Integriteit

Alle bestuursleden waren en zijn woonachtig te Almen. De bestuursleden worden niet bezoldigd en alleen gemaakte kosten worden vergoed; deze laatste worden in het financieel jaarverslag opgenomen als bestuurskosten. Het bestuur blijft streven naar uitbreiding met jeugdiger leden (beneden de 60 jaar oud). Morele dilemma's, b.v. rond tegenstrijdige belangen en belangenverstremming hebben zich niet voorgedaan. Er is geen personeel in dienst, wel worden vergaderingen in principe bijgewoond door voornoemde zelfstandige bestuursadviseur, die ook weer enkele malen de crypte geïnspecteerd heeft. De bevoegdheid om over meer dan 500 euro tegelijk te beschikken is over twee bestuursleden verdeeld.

Verhouding tot de Protestantse Gemeente Almen (PGA)

Op 3 september ondertekenden vertegenwoordigers van de stichting en de kerkeraad een samenwerkingsovereenkomst die hun verhouding nader vastlegt (naast de statutair voorgeschreven voordracht van een bestuurslid van de stichting). Daarin erkent de PGA als eigenaresse van het kerkgebouw – en dus ook de crypte – de stichting als eerste zorgdraagster, die permanente toegang tot zowel kerkgebouw als crypte krijgt. De stichting neemt de cultuurhistorisch verantwoorde schoonmaak en onderhoud op zich, terwijl de PGA zorgt voor de aanwezigheid van effectieve blusmiddelen en brandmelders ter bescherming van de crypte (en dus het hele kerkgebouw). De stichting onderhoudt ook de voor haar activiteiten noodzakelijke contacten met derden, maar zij verwerft de instemming van de kerkenraad van de PGA alvorens verplichtingen aan te gaan. Verder verplichten partijen zich tot wederzijdse informatie en consultatie. Tot slot verzorgt de stichting de publieksinformatie in het kerkgebouw en in publicaties van de PGA, voor zover het de crypte en haar inhoud betreft.

Adviesraad

Er is niet vergaderd met de adviesraad (voorheen comité van aanbeveling). Deze is wel uitgebreid met de heren drs N. Meerburg (oud-burgemeester van de gemeente Gorssel) en prof. dr R.J. Oostra (patholoog-anatoom en embryoloog te Amsterdam).

Subsidies

De gemeente Lochem kende op 11 maart een subsidie van € 11.000,- over 2025 en 2026 toe voor de kosten van deskundige voorbereiding van wetenschappelijk onderzoek naar erfgoed, dat wordt aangemerkt als interactief burgerinitiatief. Het bestuur sprak meermaals met ambtenaren van de gemeente, o.a. over de verkrijging van onderzoeks- en herstelsubsidies. Zij adviseerden ook over en namen deel aan de bijeenkomst met andere overheden en erfgoed instanties op 13 oktober, waarover hierna meer.

Waardstellend onderzoek

Veel aandacht van het bestuur vroeg weer de voorbereiding van een waarderings- en haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden van conservatie en wetenschappelijk onderzoek (de twee eerste doelen van de stichting). Dit zogenaamde waardstellend of inventariserend onderzoek bestaat uit een bureau-onderzoek en een verkennend veldonderzoek, in dit geval een kelder-onderzoek, die zich beide concentreren op de crypte, de doodskisten en de mummies. Het resulterende rapport bevat aldus een nulmeting die het uitgangspunt vormt voor een haalbaar herstel- en onderhoudsplan annex plan tot wetenschappelijk onderzoek; samen met een begroting vormt het dan de basis voor een toekomstige subsidieaanvraag.

Wat het bestuur nu nog te doen staat, is een gefaseerd plan van aanpak met professionele begeleiding van de voortgang op te stellen voor dit in vorige jaarverslagen al aangekondigde waardestellend onderzoek, in zekere zin vergelijkbaar met een medische scan.

Het moet de basis vormen voor subsidieaanvragen, die het bestuur bij diverse overheden wil indienen met het oog op verwezenlijking van de gestelde doelen: conservering van de crypte en de inhoud ervan, voortgezet wetenschappelijk onderzoek en bekendmaking daarmee van het publiek.

Bijeenkomst met diverse instanties op 13 oktober

Met het oog daarop werd op 13 oktober een bijeenkomst gehouden met de gemeente Lochem, de provincie Gelderland (adviseurs op het gebied van archeologie en erfgoed), de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en de coöperatie Erfgoed Gelderland. Op die dag verzorgde de secretaris een rondleiding in en rond de kerk en zetten de heren Eeltink (geschiedenis van de crypte en onderzoeksplannen), De Grood (beoogde mummificatie in Noordwest-Europa en museale presentatie), Oostru (uniciteit en cultuurhistorisch belang) en Den Uijl (bouwkundige aspecten) de staat en het belang van de crypte en haar inhoud uiteen. Daarna werd uitvoerig van gedachten gewisseld over mogelijke subsidiënten en het creëren van toegang tot de crypte, omdat de arbeidsomstandigheden daar onveilig zijn. De gasten toonden zich goed bewust van de uniciteit van de Almense Crypte, zowel vanwege de staat van de mummies als de bekendheid van de personen die erin schuilgaan.

De staat van de crypte

De staat van het gewelf baart nog steeds zorgen. Dat het rooster in de zuidelijke ingang bij een reguliere inspectie van de crypte door het bestuur ter opening moest worden opgetild, roept nog meer vragen op over mogelijke verzakking. Er zijn gelukkig wel blusmiddelen in de kerk, maar de volgens de landelijke vereniging van kerkrentmeesters VMBK noodzakelijke brandmelder ontbreekt nog evenals beveiligingscamera's. Ook de houtworm in de grafkisten is nog niet definitief uitgeroeid.

Website: donaties en auteursrecht

De website is na de erkenning van de stichting door de Belastingdienst als Algemeen Nut Beogende Instelling voorzien van een ANBI-logo. Bezoekers kunnen voortaan via de contactpagina op de website de donatiemodule aanklikken; daarvoor vraagt de Stichting Geef! wel € 1,14 per donatie. Vanwege de verschuldigde commissiegelden is van een I-Deal-module afgezien.

Publiciteit: tijdschriftbijdragen, lezingen en een podcast

Na eerdere bijdragen aan het tijdschrift van de Historische Vereniging De Elf Marken werd een actuelere tekst over de Almense mummies en onze stichting aangeboden aan de in Almen verschijnende Almenak en voor de website van het Historisch Genootschap Lochem, in wiens vergadering de secretaris er ook al eens een lezing over gehouden had.

Adviesraadslid mr Elsje August de Meijer hield her en der lezingen over de mummies aan de hand van portretten van enkele in de crypte begraven personen, waarbij ze ook folders uitdeelt. Regelmatig wordt benadrukt dat de crypte van Almen ook vanwege de bekendheid met de identiteit van de gemummificeerde personen uniek is voor Nederland. De nieuwe burgemeester van Lochem bezocht de crypte met een tweetal wethouders in juli.

In augustus werd besloten definitief niet deel te nemen aan de landelijk in september georganiseerde Open Monumentendagen. De dagelijkse kerkopenstelling gedurende de zomermaanden voorziet al voldoende in deze behoefte; na inrichting van de stilteruimte in het voorjaar van 2026 zal deze ook voldoende informatie bieden over de mummies en onze stichting. De vergeelde foto's die er nu hangen, kunnen dan ook opgefrist en beter gepresenteerd worden en aangevuld en misschien zelfs de vitrine met vondsten uit de kelder herplaatst.

Twee Almenaren die podcasts maken over Almen, wijdden er ook één aan de kerk en de crypte (inclusief ons banknummer) met behulp van kunstmatige intelligentie. Daarin voeren een heer en een dame aan de hand van door de secretaris voor kerkbezoekers geschreven teksten over o.a. de grafkelder, een levendig gesprek van ongeveer 10 minuten; het bestuur ging in op hun aanbod om deze podcast, zodra dit hun uitkomt via een QR-code in de kerk toegankelijk te maken en mogelijk ook via internet op hun website www.berkelblik.nl. Er vindt nog overleg plaats over daarin op te nemen reclame voor onze stichting: donaties, adhesiebetuigingen enz.

Kerstmarkt 2025, nieuwsbrieven en donateurs

Het bestuur presenteerde de stichting ook dit jaar weer op de Almense kerstmarkt. De herdruk van de folder – maar nu met ANBI-logo en KvK-nummer 84588055 - bleek niet overbodig te zijn geweest.

Velen kregen ook ter plekke nieuwsbrief nummer 5 in de handen gedrukt, die – net als eerder in het voorjaar nr 4 - verder per mail verspreid werd onder donateurs en leden van de adviesraad. Er werden ook weer enkele nieuwe donateurs geworven; met het oog op de inning van toegezegde jaarlijkse donaties is een Excel-bestand van donateurs gemaakt dat kan dienen voor betaal-herinneringen. De mogelijkheid voor donateurs om een betaal-machtiging te verstrekken wordt nog onderzocht.

Financieel jaarverslag

Het financieel jaarverslag wordt afzonderlijk opgemaakt overeenkomstig artikel 9 van de statuten en door het bestuur vastgesteld. De secretaris controleert het financieel jaarverslag aan de hand van de financiële stukken die onder de penningmeester berusten.

Aldus vastgesteld in de bestuursvergadering van 18 februari 2026

GCC principe 2, aanbevelingen 3 en 4:

- 3) Het jaarverslag maakt melding van de rechtsvorm en het besturingsmodel van de organisatie.
- 4) De verantwoording in het jaarverslag – dat ook op de website van de organisatie wordt geplaatst – gaat in ieder geval over:
 - a) de wijze waarop de organisatie de principes en aanbevelingen van de code heeft toegepast;
 - b) de wijze waarop de organisatie overleg heeft gevoerd met de interne en externe belanghebbenden;
 - c) het functioneren van het bestuur, de adviesraad en de wijze waarop is omgegaan met dilemma's en situaties van belangenverstremming of tegenstrijdig belang;
 - d) de toepassing van het beleid ten aanzien van risicobeheersing en interne controle;
 - e) de (neven)functies van bestuurders;
 - f) de (neven)functies van de leden van de adviesraad.